

Bánszky Pál

„A politikai és a szakmai vezetés találkozása volt a motor”

– Ön nem kecskeméti, mégis nagyon sokat tett az utóbbi évtizedekben Kecskemét város kulturális életéért. Honnan származik, hogyan került Kecskemétre és honnan ered a város és a népi kultúra iránti vonzódása?

– Hát eléggé a korábbi nemzedékekhez tartozom, mivel 1929. október 31-én születtem Kabán. Én a népi kultúrához 1949-ben, kiskatonaként, a néptáncon keresztül kerültem, nyolc évig nagyon intenzíven táncoltam. A '49-es választáson úgy képzelje el, hogy úgy oldottuk meg, hogy a teherkocsit fel lehetett támasztani és ott táncoltunk. Az egy ilyen őskorszak volt, mindenben lendület volt. Mint kiskatona előfordult, hogy hármunkat kizavartak, parancsba adták, hogy tanítsuk meg a kultúrtisztet táncolni. Akkor ez lételemünk volt, ezt csinálni kellett. 50 km-es menetgyakorlaton voltunk, és mikor a politikai tiszt látta, hogy lankad a társaság, akkor azt mondta, hogy mi hárman táncoljunk. Akármit lehetett táncolni, de hát én örültem, ha lépni tudok. Na, az a korszak ilyen volt, és én meg jó alany voltam ehhez. Habár tudja, hogy mi az én szakmám? Nem fogja kitalálni, hogy én miben végeztem, mert ugye van most két diplomám, utána meg doktorim meg francos nyavalya. Én molnárlegény vagyok! Zsákoltam, nagyon kemény fizikai munkából éltem.

Gyakorlatilag tehát a tánccal kezdődött minden, mert hát táncolni szerettem, főleg társastáncot, de ez nem hagyomány. Igaz, hogy a cséplőgéptől szaladtam haza mindig, hogy megtanuljam a táncot, az egész napi cséplés után. De mondom, ez alapozta meg a szerencsém. Ez még Kabán volt, a katonaság előtt. Akkor már befejeztem a molnárszakmát, otthagytam Kabát, és utána jött a tanulás. Én úgy végeztem a magyar-történelem szakot az egyetemem, hogy dolgoztam, úgy tanultam ki a művészettörténetet, hogy dolgoztam, úgy is doktoráltam, hogy dolgoztam, tehát gyakorlatilag mindent munka mellett csináltam meg.

Bánszky Pál országosan elismert kutató, 1978-tól meghatározó személyisége a kecskeméti kulturális életnek. Budapesten érettségizett, 1966-ban az Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karán magyar-történelem, majd 1968-ban művészettörténész szakot végzett. 1958-tól 1978-ig a Népművelési Intézet vizuális művészeti osztályának munkatársa, majd az intézet fősztályvezetője. Itt került közel hozzá az amatőr képzőművészet és a tárgyi népművészet. 1978-tól a kecskeméti Katona József Múzeum tudományos munkatársa, 1983-tól 1990-ig megyei múzeumigazgató. 1991-től a kecskeméti Magyar Naiv Művészek Múzeumának igazgatója, innen vonult nyugdíjba 1999-ben. Az Országos Népművészeti Egyesület és a Duna-Tisza Közi Népművészeti Egyesület elnöke. Kutatási területe: a kortárs képzőművészet, a naiv művészet, a tárgyi népművészet, az élő képzőművészet kutatása. Munkásságát 1993-ban Bács-Kiskun Megyéért Díjjal, 1994-ben a Magyar Köztársasági Érdemrend Kiskeresztjével ismerték el. 2009-ben Magyar Örökség Díjat kapott. Számos cikk és kötet szerzője.

Valahogy az egész életemet annak áldoztam, hogy az alkotó embert segítsem és a hagyományt élesztgessem, hát, mondjuk, a legintenzívebben a népművészetben, meg aztán az amatőrmozgalmat is megfelelő szintre tudtuk emelni.

Kecskemét előtt húsz évig a Népművelési Intézetben dolgoztam, a Vizuális Képzőművészeti Osztályt vezettem, teljesen országos áttekintéssel és tapasztalattal. Az volt a szemlélet lényege, hogy mindent, ami érték, zsúriztunk avangárdot is. Ez a vége felé már terhessé vált az én főnökömnek, Vitányi Ivánnak¹, és mindenáron el akarta érni, hogy onnan kikerüljek. Elterjesztett rólam egy hírt, ráadásul nem is akárkinél, hanem a pártközpontos Rátkinál. Annak idején a Fiala Népművészek állítottak Tokajban, a Tisza és a Bodrog összefolyásánál egy oszlopot. Egy 12 hónapi érlelésű, nagyon magas oszlopot², és azt terjesztette a Rátkinak egy gépkocsitűtjük alkalmával, hogy ezt a Bánszky találta ki, és azt szimbolizálja, hogy „látjátok, nekünk, magyaroknak van fa..unk, nektek az sincs”. Elég szörnyű, hogy ilyenhez folyamodik egy főnök, de hát így történt. Hátralátott a kocsi KISS Jenő, aki főosztályvezető volt, és ő mondta nekem, hogy „te, vigyázz, furcsa dolgokat terjeszt rólad a Vitányi!”. Én akkor, azon a héten osztályértekezletet hívtam össze, ahová a Vitányit is meghívtam. Ez egy keddi nap volt. És bejelentettem húsz év után, hogy szombattal megszűntem az intézet munkatársa lenni. Tehát így jöttem el húsz év után az intézettől. Kemény, jó kis osztály volt, szemléletileg is, például Karsai Zsigmond³ is ott volt, mint hagyományos táncos, aztán Bak Imre⁴ is, mint kolléga. Tehát én abszolút nyitott voltam szemléletileg, és hát, ez lett az én bajom. Na, aztán ide kerültem 1978–79-ben.

– *Miért éppen Kecskemét lett, hogyhogy nem például a szülővárosa?*

– Már volt kapcsolatam akkor Kecskeméttel, két éve már ide jártam minden pénteki nap, ilyen másodállás jelleggel. A Naiv Múzeum munkáját én csináltam. '76-ban, mikor nyílt a nagy múzeum, még nem voltam itt, de '77-től már minden időszaki kiállítását, mindent én csináltam. Más kiállításokat is rendeztem a Katona József Múzeumnak, de mondjuk a legkonkrétabb a Naiv Múzeum volt. Itt meg örömmel fogadtak, azt mondták, hogy lehetek azonnal a megyei múzeum igazgatóhelyettese, hát mondom, nem, mert úgy tudtam, hogy a Horváth Attila⁵ felesége a helyettes. Nem, megszűnt, ez nem lehetett a felesége, így múzeum igazgató-helyettesként kerültem ide Kecskemétre. Később, egy éven belül, a Horváth Attila hülyesége miatt másképpen alakult. Primitív dolog volt, ki volt írva a Gajdócsinál, hogy „ne dohányozz” és ő bement cigarettázva, és erre a Gajdócsi meg kivágta. Először pályázatot írtak ki, de azt mondtam, én nem pályázok. Aki jött volna, és nyert volna, a Papp Gábort, nem fogadták el, és egy évet kivártak. Aztán egy év múlva kineveztek a megyei múzeum igazgatójának. Így lettem múzeumigazgató. Anélkül, hogy akartam volna, mert nekem szimpatikusabb volt a Naiv Múzeum. Egy jó időszak volt ez.

1 Vitányi Iván (1925) szociológus, esztéta, politikus, országgyűlési képviselő. 1972-ben a Népművelési Intézet igazgatójává, majd 1980-ban a Művelődéskutatási Intézet igazgatójává nevezték ki. 1986–92-ig az újonnan alakult Országos Közművelődési Központ főigazgatója volt.

2 Az Alkotótábor szimbóluma csak néhány évig állhatott ezen a helyen, építkezés miatt megszűnt. 2009-ben a Tokaj, Rákóczi u. 12. szám alatti Alkotóház udvarán az eredeti oszlopot rekonstruálták.

3 Karsai Zsigmond (1920–2004) festőművész, néptáncos, népdalgyűjtő, a Népművészet Mestere. 1965–81 között a Népművelési Intézet Vizuális Művészeti Osztályának vezetője.

4 Bak Imre (1939) Munkácsy Mihály-díjas és Kossuth-díjas magyar festő.

5 Horváth Attila (1935) régész, 1960–61 között a Katona József Múzeum igazgatója, 1962–79 között megyei múzeumigazgató.

Lehet, hogy más így nem mondta el, ilyen egyértelműen Önnek, de tud róla biztos, hogy Kecskeméten egy teljes garnitúra repülőgép-szerencsétlenség következtében meghalt és új garnitúra jött ide. És ilyenek, mint a Gajdócsi. Hát az egy fantasztikus ember volt, bár-mikor nyíltan mondom, hogy rengeteget köszönhet neki a megye. Majd elmondom példákkal, hogy nézett ez ki. A Rományt is el lehetett viselni, de sokkal progresszívebb volt a Gajdócsi. Például a Gajdócsi irodájában, az íróasztal mögött egy három méter magas Tóth Menyhért-festmény volt. Romány mindig piszkálta, hogy miért nem egy naturalisabb dolog van odatéve.

Az a lényeg, hogy nekem szerencsém volt, jókor érkeztem ehhez az új garnitúrához, és amit akartam, amit javasoltam, mindent megcsinálhattam. Ez egy félelmetes jó dolog volt. Mik voltak ezek? Az évszámokkal bajom van, de körülbelül 1979-ben felvettem egy miniszterhelyettesi látogatás alkalmával, hogy az országban sehol nem gyűjtik egy országos gyűjteménybe a játékokat. Kecskemét ebben is kezdeményező lehetne. Én úgy képzeltem el, hogy ne csak hagyományos kiállítás, hanem műhely is legyen, ahol a gyerekek az idősebb nemzedéktől átveszik a játékkészítés hagyományát. Ma is ezt csinálja a Szórákaténusz. három nap alatt megírtam a tervezetet, azonnal döntöttek, és egy éven belül megnyílt a Szórákaténusz. Így lehetett dolgozni. Folytathatom tovább. Meghallottam, hogy Pécs nagyon mozog abban az ügyben, hogy megszerezzen egy magángyűjteményt egy budapesti pékmestertől. Elmentem a pékmesterhez, megkérdeztem milyen feltételekkel, és hát egy olyan gyűjtemény volt ez, amely ma is az alapját képezi a Cifrapalotának, ami a két világháború közötti magyar képzőművészetnek a gerince. Nagy István, Farkas István, Mednyánszky, szóval fantasztikusan jó anyag, három híján háromszáz kép. Az volt a feltétel, hogy egy éven belül megrendezem az állandó kiállítást, amiben a képek 90%-a benne lesz. Hazajöttem, este elmentem a Gajdócsi lakására, elmondtam neki, és ő azt mondta, hogy másnap menjek vissza, ő a megyei szakszervezetet elhelyezi máshová, és egy éven belül megnyithatom a képtárat, az állandó kiállítást. Másnap visszamentem a tulajdonoshoz, aláírtam, hogy meglesz és meg tudtam csinálni a Cifrapalotát '83-ban. A Szórákaténusz, utána a Cifrapalota..., tehát ami ötlettel ment az ember és úgy érezte a Gajdócsi, hogy az értelmes és jó, azonnal mellé állt és támogatta. Szóval így lehetett dolgozni Kecskeméten, de ehhez kellett egy olyan vezető, aki ráértett arra, hogy mi az érték. Hát tudnám sorolni, de mindenképpen a politikai és a szakmai vezetés találkozása, egymás támogatása volt a motor.

– *Gajdócsi Istvánnak ezekért az ügyekért mennyire kellett kiállni a fõntebbi vezetéssel szemben, vagy õt onnan is támogatták, ehhez megvolt a háttere?*

– Azt hiszem, hogy õ ezért tartotta a hátát, õ ebben nagyon kemény volt. Romány piszkálta ezért. Többször tapasztaltam, hogy kap ezért támadásokat, de õ ezt vállalta, mert meggyõzõdése volt, hogy jó dolgokat támogat. Rendkívül progresszív vezető volt, és kijelentem, hogy én egyedül ezeket nem tudtam volna megcsinálni. Egy ilyen vezetés kellett ahhoz, hogy lehessen értelmesen dolgozni.

– *Emlékszik még arra, hogy milyen volt a vele való elsõ találkozás, hogyan ismerte meg?*

– Azt hiszem, hogy ennek nincs különösebb jelentõsége, szóval nem kellett õnála pózolni. A munkát nézte, hogy ki mit csinál, mi az, van-e értelme. Szóval én nem úgy ismertem meg õt, mint akinél udvarlással lehet elérni dolgokat. Például elvállalta a Tóth Menyhért-kiállítás megnyitását. Ó volt az, aki Tóth Menyhérttõl az elsõ képeket, tizenkét képet megvásárolt. Addig Tóth Menyhérttõl csak magángyűjtõk vásároltak képeket és ennek ellensúlyozására Tóth Menyhért a halála elõtt már felajánlotta az egész gyűjte-

ményét Bács-Kiskun megyének. Gajdócsi érezte, hogy Tóth Menyhért egy nagyon jó kvalitás. Érezte, tudta, mindegy, hogy most melyik fogalmat használom, és ő kiállítást nyitott Tóth Menyhértnek.

– *Meddig tartott vele ez az együttműködés?*

– Hát gyakorlatilag a Gajdócsi haláláig, 1989-ig, mert utána már jöttek a problémák. Tehát be tudtam indítani mindent, ment folyamatosan minden, de utána én nyugdíjba kerültem. Nyugdíj után még három évig társadalmi munkában csináltam a Naivat, meg utána is segitettem. Teljesen más lett a világ, nem lehetett olyan lendülettel dolgozni, mint ahogy akkor, az én időszakomban lehetett. Szóval én kifogtam, ezt tudom mondani.

– *A politika mennyire tartotta befolyása alatt a kulturális intézményeket?*

– Próbálta. Néha kisebb fenyegetéseket is kaptam. A Románynak olyan problémája volt, hogy ne azt írjuk ki, hogy Kecskeméti Galéria, hanem valami hülyeséget. Tehát beleszólt olyan dolgokba is, ami nem politikai kérdés, hanem inkább kötekedés. Igazából egyébként nem. Alsóbb szinten különben jobban lehetett ügyet intézni, mert ott sokkal jobb volt az együttműködés a pártbizottságban, mint felsőbb szinten.

– *Ha valamilyen delegáció érkezett a városba, akkor a múzeumok és a kiállítások szerepeltek a hivatalos programban?*

– Igen, többször nekem kellett menni tárlatvezetést is tartani. Hát így történt az is, hogy a Szórákaténusz létrejött! A Művelődési Minisztérium miniszterhelyettese jött, és én mint megyei múzeumigazgató kellett, hogy a Naivban körbevezessem. Éppen akkor tájt, amikor bennem megfogalmazódott, hogy nincs az országban úgynevezett játékgyűjtemény. És őneki mondtam el először, de nem ő lett érzékeny rá, hanem a Katanics, aki a pártbizottságról kísért. Ő rögtön mellette volt, és azt mondta nekem, hogy három nap alatt írjam le, hogy milyen legyen az a múzeum. Tehát, ahogy említettem is, alsóbb szinten volt együttműködés és támogatás, de a motor szerintem a Gajdócsi volt.

– *Igen, többen így látják, hogy az ő szerepe nagyon fontos volt. Egy kicsit visszakanyarodva: a naiv gyűjtemény hogyan került a városba? Említette Pali bácsi, hogy még nem lakott itt, de már lejárt Kecskemétre a gyűjtemény miatt.*

– Nem én voltam a kezdeményező! Moldován Domokos⁶ kezdeményezte. 1976-ban nyílt meg ez a kiállítás, ami olyan nagyon kis, szedett-vedett anyag volt. Mikor én idejöttem, magammal hoztam a Népművelési Intézetben gyűjtött több mint kétszáz darab naiv festményt és szobrot, és akkor egy új állandó kiállítást rendeztem. Akkor merült fel az is, hogy jöjjön ide a galéria anyaga, és ide is jött egy teljes őstehetség-anyag.

– *Budapestről a Nemzeti Galériából?*

– Igen. Ötszázötven kép és szobor került ide! Mindjárt akkor, mikor idejöttem, azokban az években, tehát volt is miből új állandó kiállítást rendezni. Később, mivel a Naiv Múzeum is a megyéhez tartozott, teljesen átsodródott a dolog a megyei szervezethez. Na most '76-ban megnyitották ezt a kiállítást, mondom, nagyon szerény, kis kiállítás volt,

⁶ Moldován Domokos (1943) 1966-ban végzett az ELTE BTK néprajz szakán, majd elvégezte a Színház- és Filmművészeti Egyetemet. 1966-tól a Magyar Televízióban sorozatot készített a magyar parasztfestőkről. 1968-ban naiv művészeti gyűjteményét Kecskemétnek ajándékozta.

sok kölcsönnyalaggal, de az az érdeme a Moldovánnak, hogy egyáltalán kezdeményezte ezt! És hogy volt egy csodálatos épület, műemlék épület, ahol ezt meg lehetett oldani. Már az időszaki kiállításokat én csináltam, és képzelje el, hogy eddig körülbelül 125 időszaki kiállítást rendeztem. Mindenkit ott mutattam be először, utána került néhány munkája a gyűjteménybe meg a tárlatra. Most már sajnos mindez megszűnt, nincsenek időszaki kiállítások, de ez azért majdnem harminc éven keresztül működött, még külföldi anyagok is voltak. Meg én nagyon sok kiállítást csináltam külföldön.

– *A Naiv anyagából?*

– A Naiv anyagából! De úgy képzelje el, hogy Amerika, India, Japán, Európa majdnem minden országába!

– *Ezek korábban hogyan működtek, mert most pályázat útján lehet...*

– Kultúrkapcsolatok Intézete volt, onnan a megyéhez jött egy ilyen levél, és én mentem, én rendeztem, én csomagoltam, szóval mindent én csináltam, ami ezzel kapcsolatos volt. Csak, mondjuk, semmi olyan előnyöm nem származott belőle, hogy... Mondok egy példát: Indiában rendeztem egy nagyon szép kiállítást és Indiából semmit nem láttam, csak az utcát, de hogy én műemléket néztek, semmi idő nem volt erre. De fantasztikus az is, hogy akkor alakultak ki a japán kapcsolatok, amelyek máig élnek. Ezeket a kiállításokat folytatni kellene, vannak országok, amelyek fogadókészek. Én vittem ki olyan anyagot is, amit el lehetett adni. Tehát, hogy mondjam, ez akarat és szervezés kérdése, és valahol Magyarország népszerűsítése is. Most én nem azt mondom, hogy az egyetlen nagyon fontos a Naiv, mert nem! Mert más is fontos, de azt hiszem, most nagyon arra van bízva, hogy az alkotók megszervezzék dolgokat.

– *Valójában az emberi kapcsolatokon keresztül tudna ez szerveződni, nem?*

– Persze, de kell valaki, aki kezdeményezi, aki csinálja.

– *Korábban a finanszírozás nem volt probléma? Ha már egyszer Gajdócsi István beleegyezett, akkor utána már mindent elintézt, az intézmények fenntartását, képvásárlást, mindent?*

– Volt egy keretünk, nem olyan nagyon nagy, de volt. A Naiv Múzeumnak is volt egy külön kerete rá, mondok egy számot: nyolcvanezer forint, de beosztással nagyon sok mindent meg tudtam ebből venni. Akkor volt egy biztonság! Szóval most hiányzik a stabil tervezés és a fejlesztés lehetősége. Teljesen hiányzik!

– *Amikor létrejöttek ezek az intézmények: a Naiv Múzeum, a Szórákaténusz, a Cifrapalota, akkor utána mi történt, hogyan alakult a sorsuk?*

– Lettek vezetői, és így-úgy működtek. Először például a Szórákaténusz élére egy pszichológusnő, Kolozsváry Judit⁷ került, mert hogy gyerekekkel tud foglalkozni. Ő aztán elment valahova, a Dunakanyarba, és akkor jött, a Kriston Vízi⁸, akit pályázati lehetőséggel én hívtam el Egerből. Utána jött Kalmár Ági. Időközben egy nagyon komoly

7 Jávorné dr. Kolozsváry Judit jelenleg az ELTE TÓF docense, az ELTE Gyakorló Általános Iskola és Középiskolájában szakpszichológusként dolgozik. A megalakulástól 1983 végéig volt a Szórákaténusz igazgatója.

8 Kriston Vízi József (1953) etnográfus 1984–2000 között volt a Szórákaténusz igazgatója. Kutatási területei: a magyar és a magyarországi játékkultúra, a társasélet formái, és ezek változásai. Tanulmányait ismeretterjesztő és szakmai folyóiratokban publikálja. Jelenleg Dombóváron a Helytörténeti Múzeum vezetőjeként tevékenykedik.

gyűjtemény gyűlt ott össze. Tag vagyok a Magyar Művészeti Akadémia⁹ népművészeti és néprajzi tagozatában. Zelnik József¹⁰ vezetésével azon gondolkodunk, hogy új lendületre lenne szükség. Mi annak idején tudtunk lendületet adni a Fiala Népművészeti Stúdió¹¹ indításával Tokajban, főleg, mert én vezettem a tokaji telepet, és volt bőven tapasztalatom. És a fiatalság az, ahol megint el lehetne kezdeni, felújítani, élénkíteni. Van egy pár olyan ember, akire lehetne számítani. Most kérjük föl a Vidák István–Nagy Mari házaspár¹² egyikét? Most jött meg Indiából a Vidák, mert mindig külföldön vannak..., ma is ugyanazt az életformát, tevékenységet úzik, és hát feltámasztották a nemezhagyományt. Fantasztikus, amit ők tettek.

Hiányzanak az új Vidákok, az új fiatalok, és ezt valahol mégiscsak a fiatalságnál kellene elkezdni. Ebben a Szórákaténusznak is nagyon nagy szerepe lenne. Akkoriban mi hoztuk létre, most az lenne a feladat, hogy ők is a jövő nemzedékét próbálják segíteni. Úgy gondolom, hogy ezért van értelme a hetvenes évek feldolgozásának, de túl kellene lépni Kecskeméten, mert ez nem kecskeméti kérdés, ez országos kérdés. A hetvenes évek egy olyan időszak volt, amikor nemzetközileg is, – lásd a zenét, táncot vagy más területet, – volt ennek egy talaja. Igaz, hogy az a második világháború után következő nemzedék kitörése volt. Most is lehetőséget kell teremteni az új nemzedéknek ahhoz, hogy ez a fajta mentalitás, a hagyománytisztélet erősödhesen. Én nagyon fontosnak tartanám, hogy ne csak Kecskeméten vizsgáljuk ezt a kérdést, hanem jó lenne egy kicsit kitágítani legalább a hetvenes évek középre, amikor a táncmozgalom és minden olyasmi indult Magyarországon, ami új volt, ami a hagyománynak lendületet jelentett.

– *Nem gondolja, hogy az, ami Kecskeméten volt, az mégis valamilyen szempontból különleges volt?*

9 A Magyar Művészeti Akadémia a magyar irodalmárok, képző- és iparművészek, építészek, zeneművészek, film- és fotóművészek tudományos fóruma. 1992. január 22-én, a Magyar Kultúra Napján alapította 22 magyar művész. A rendes, pártoló és tiszteletbeli tagok száma összesen kb. 150 fő. Örökös elnöke Makovecz Imre volt.

10 Zelnik József (1949) etnográfus, író. 1972-től éveken át a Fiala Népművészeti Stúdiójának titkára volt. A Népművelési Intézet munkatársaként néprajzi és művészettörténeti tanulmányokat írt és szerkesztett. Jelenleg a Magyar Művészeti Akadémia alelnöke.

11 Ez az időszak a táncmozgalom, a népművészet 20. századi felfedezésének időszaka volt. A népzene és néptánc mellett felfedezték a kézművességet is. Nyári táborokban és tanfolyamokon lehetett a különböző kézműves tevékenységeket megtanulni. A bekapcsolódó művészek a népművészet újrafogalmazásával a hétköznapi tárgykultúrát kívánták gazdagítani. Fiala Népművészek Stúdiója, melynek – mások mellett – alapító tagjai voltak az interjúban is említett Nagy Mari és Vidák István, a mozgalmat összefogta és a szakmai fejlődésnek keretet adott. Csoóri Sándor publikálta a stúdió indulásakor gondolatait, *Érték és időszzerűség. Jegyzet a Fiala Népművészeti Stúdiójáról* címmel a Tiszatáj című folyóiratban. (Tiszatáj1973/8.)

12 Nagy Mária és Vidák István az 1970-es évek elején fellépő „nomád nemzedék”-hez tartozva Gödöllőről, művésztelep háza tájáról indult el a népművészet megújítását kereső programjával. 1972 és 1982 között, az egész magyar nyelvterületet bejárták, kutatták és művelték a kosárkötés különböző ágait. 1974-ben Népművészet Ifjú Mestere címet kaptak. 1979-től igazi nagy szenvedélyükké vált a nemezkészítés. Azóta folyamatosan kutatják, művelik és tanítják honfoglaló ősaink hagyatékát, a szór, a gyapjú megmunkálását. Az 1980-as évek elejétől részt vettek Kecskeméten a Szórákaténusz Játékmúzeum és Műhely szakmai tevékenységének megalapozásában, a hagyomány és a játékkultúra műhelyprogramjának kidolgozásában, kivitelezésében, terjesztésében. 1986-tól tagjai a Magyar Alkotóművészek Országos Szövetségének mint textilművészek, és egyben elindító is lettek a hazai és nemzetközi nemezkészítésnek. Számos tanulmány és könyv szerzői. 2010-ben elnyerték a Népművészet Mestere címet. (<http://www.studiolum.com/nm/hu/nagymaria.htm>, 2012.04.24.)

– Én nem, szóval én nem tagadom, hogy Kecskemét ennek egy nagyon fontos állomása volt, de ez mind összefügg. Úgy jött létre a Kerámia Stúdió is, hogy volt tokaji előzménye, és hát annak a korszaknak a terméke. Voltak személyes momentumok, például hogy kellett egy nagyon jó Gajdócsi, de máshol is voltak ilyen emberek, és jó lenne ebbe a kérdésbe nem bezárkózni. Ne csináljunk ebből kecskeméti kérdést, hanem tágítsuk ki úgy, hogy a hetvenes évek fiatalsága, ifjúsági mozgalmak, a Fiala Népművészek Stúdiója például, mert hát e nélkül nem ment volna. Tokajban végigcsináltam mindent, ami létezik, a játékot is ott kezdtük a házi játékpályázattal, aztán rendeztünk egy országos kiállítást. Utána jött csak a Szókraténusz! Tehát a bölcső, a hagyományőrzés bölcsője Tokaj¹³ volt!

– *Hogyan került Tokajba, hogyan kezdődött a tokaji tábor?*

– Úgy jutottam oda, hogy a Népművelési Intézetben hozzám tartozott ez a terület, a képzőművészetben is, meg a népművészetben is. Ilyen szempontból a Népművelési Intézetnek volt kezdeményező szerepe Tokajban. Én meg belesodrótam ebbe, aztán az egész életemet meghatározóvá tette ez a dolog.

– *Volt ott is egy Gajdócsi István, mint itt Kecskeméten?*

– Nem, nem volt, de mindig jó volt a kapcsolatunk a helyi művelődési intézménnyel, ahol rendszeresen kiállításokat rendeztünk, mindig volt kapcsolatunk az önkormányzattal, a művelődési intézményekkel meg egy pár tanáremberrel. De Tokajnak abszolút gerjesztő hatása volt a magyar kultúrára. Szóval ilyen szempontból fontos a szerepe, és a 70-es évek kulturális életének vizsgálatakor nem szabad figyelmen kívül hagyni.

Az interjút Sági Norberta készítette

13 A Tokaji Művésztelepet 1953-ban a Népművelési Intézet hozta létre. A tokaji alkotótábor mindig nyitott s közművelődési jellegű volt. Az alkotótábor évenként megrendezett tárlatán tucatnyi képzőművész mutatkozik be: fafaragók, csipkeverők, játékkészítők, festők. Bánszky Pál a Tokaji Alkotótábornak kezdetektől részese, és több mint 40 éve vezetője.